

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL

L. I. 2,60 ANUAL

Abonamentele se fac
numa pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR

I. Foti, Ion Dragu, Traian Anghelovici, V. Demitreus, I. C. Vissarion,
Victor Anestin, Maria A. Hina, C. Scurtu, V. Mestugean, etc.

ANUNCIURI

Linia pe pagina 7 și 8

- BANII -

Un jandarm rămân atacat cu focuri de pușcă la granita bulgară.

PORTRETE LITERARE

Alexandru Macedonski

de I. FOTI

D-l Macedonski reprezintă, în țara noastră, un curent și un tip literar. E singurul dintre poeții noștri care a făcut școală, fiind încă în viață. Și mulți scriitori, mai tineri și mai bătrâni, au pășit pe arena literară, făcându-și exercițiile preliminare în cenuclul Macedonski. Cei inițiați, la cea mai mică adiere a zefirului de glorioză, și-au renegat maestrul și și-au făcut palinodia propriilor lor merite. Politicamiza literară!

Dar d-l Macedonski a rămas același. Cu pasul legănat, cu figura cărămizie-închisă de mag chaldean, cu ochii profunzi pierduți în fruntea-i largă, parcă merge alături cu vremea, care nu l-a schimbat; căci „tempo galantuomo“ cum este început să-i faci dreptate; căci, mai mult ca oricare altul, d-sa este un nedreptățit. A fost omul în jurul căruia s'au emis părerile cele mai contradictorii și s'au atins extremele limbajului.

În școală nu a fost prezintat în partea operelor sale sub-medioare, în culorile negre ale unor sectari fanatici, — care știu să-și ponegrească și să corămpromită pe incompozi, cu ajutorul perfidiei celei mai fine și prin mijlocul ipocriziei celei mai ieșuite.

Cățiva discipoli ai d-lui Macedonski au căutat să-și apere maestrul; dar naivitatea în polemică și ignoranța are darul să sporească logii fade, care deservesc chiar pe acela care le merita. O operă nu se apreciază nici prin ditirambi, nici prin diatribe. E o cale mijlocie, aceea a bunului simț și aceea a judecării obiective. Și critica literară justă și sinceră a operelor d-lui Macedonski nu s'a făcut încă. Vom încerca să o facem noi. E o chestie de conștiință și de dreptate.

O activitate literară de peste 40 de ani, nu poți să o restrângi în câteva pagini. Cei cari via dură noi vor căuta să scoată, poate, în relief cu mai mult succes, puterea de strălucire, răbdarea nepotolită a unei suflor, care nu înțelege să se abatăă nici un moment din calea pe care o crede, ca fiind cea dreaptă. În cariera sa, poetul a avut ceva din memoria apostolului. Lungi veri și nesfârșite ierni de mizerie. Vespere cu spectrul durerii în fața zăpezii albe, clipă cu clipă, de a fi doborât, sub călcăial nepuținței și al rușinii. După așa crize teribile urmau pericole de înjosire, de început de ruină, sufletească, de mișelie, pentru că trebuia să-și anlice grunzard sub jăgul urei și al dușmanilor — ca tată și ca soț. La fiecare moment era așteptat de primejdii și de tragedie, și fiecare clipă ridica ne-artist, fiecare gând de umilitate îl ofecea. El făcea capabil să urască, să se răzbească, să se înalte, să scrie în altă limbă, să plece în altă țară, ca să afliască detașanți că d-l Macedonski „are talent“.

Și în asemenea timpuri de urgență poetul scria:

N-o despicăcă nici plajări,
Nici orașe n-o bădăcează;
Pe sub iarbă mălăsomă ca bolna
[nefărâmiată]
Se revarsă fără mângâie, prindere
[focuri mălăsomă,
Și de ceruri se țibete alăpădat
[spec adăvrit,
(Stăpa.)

Și în altă poezie:

Era un zbor fantastic, un zbor fără
[de nume,
Ca zborul lui Muzepa pe calul său
[legal,

Și trec-am pe canturi și colindam
[prin lume
Purtat pe unde corpul odăg mi-a
[calcat.

Scria, pe atunci, minunata sa
„Noapte de Decembrie“, „Noapte de
Noembrie“, etc.

Din toată opera d-lui Macedonski*) trece ca un suflu dătător de viață, spiritul de ură al polemistului. Un caracter combativ cu interstiții de contemplativitate. Din această trăsătură deducem meritele și scăderile sale. Ne fiind un contemplativ, la el nu e sensibilă coarda lirică. Poeziile sale de dragoste sunt banale și mediocre. Dar în schimb ce putere de viață, ce considerabilă forță epică; e ceva brutal, o sălbăcie perversă în versurile, în care poetul s'a descris par'că pe sine:

De-o năpraznică vigoure mă resimt
[insuficient,
Pe protivnica fecioară aș turba-o
[în plăcere,
Și dușmanul dintr'odată l'aș înfige
[sub cuțit,
(Stăpa.)

D-l Macedonski e un luptător — și o războinic nu poate să scrie decât o epopee. Insa spiritul epic e înținat de un polemistul. Prea îl preocupă problemele imediate, prea e stăpânit de dorința de a se răzbuia pe protivnici. În „Noaptea de Noembrie“, al cărui sfârșit e admirabil, are părți cari sunt demne de un pamfletist cotidian; iar nu de un poet de seamă.

Dar când poetul se desbărâ de patimă, când descrie un peisaj sau o stare sufletească, este incomparabil. Cități în această privință „Avatar“, „Stânca“, „Noaptea de Decembrie“, „Mă“ și „Satan“. Și ce pătrunzătoare, profunde și melancolică se termină poezia cu strofa:

Plouă, plouă
Plouă cât poate să plouă
[în cămăși
[în geamuri ca r' tace...
Spânzeca inimă în două
Căntecul plouă de robe...
Plouă, plouă

Are subtilități fine ca ale lui Verlaine. În genere inspirația e forțată și concepția acclară. În acest sens e frate de cruce cu mai toți poeții noștri. Nare spiritul armonios și al măsurii, se lasă dus de ropotal cuvintelor și de melodia ritmului. În toate „Noaptele“ sale e ceva ștăcur și silă, pe lângă strălucirea demnă de un poet mare.

D-l Macedonski luptând în contra unui mediu, Erit să vrea, în cursul lățăriei, i-a furat armele și i-a surprins secretul tacticei.

Într'un moment de durere adâncă, sfârșit de luptă și iavios de cugetare, poetul s'a închis în camera de lucru — scriindu-și poezia vieții sale. Pasivitatea sa puternică, genul războinic al epopeei din el, limba lapidară și simbolică i-au venit în ajutor, au transportat pe artist de-a-eneceasă. Fără să-și dea seama de tot și de toate și deznădăjduit împănământ — după epopeia înaintea a d-lui Rilke — a scris un capo-d'opera.

Poetul vinează dintr' un gen de simfonie: lăsat în urmă se atinge armonia. Și cântărețul, înținat de simfonie, cu mână o scitoare de amon în ochi, alăpădat, Lura-l privește pe gemenii cu ochii opăți. Alăpădat și simfonie — și suflul poetului e aceeași urgență. Lupii urlă, grămeșile de nea se fac dealuri, — când din cenușa stinsă a ve-

*) Serieri principale: „Excelsior“, „Cartea de aur“, „Florii sacre“.

trei izbucnește sub formă de flacăre inspirarea, care palpită, vibrează și umple odăia de lumină.

Decorul se schimbă. Poetul a devenit emirul frumos, falnic, puternic, plimbându-se prin săli de alabastru cu femei ca silfii frumoși împrejur, cu grădini pline de gazii și portocale, cu parcuri, cu dumbrăvi, unde cânta pasări măestre, cu un cuvânt înconjurat de fericire, de vanitate, de glorie, iubit și temut, având tot ceea ce dă rost existenței obișnuite și tot ceea ce satisface suficiența individuală.

Dar gândul îl poartă spre Meka, cetatea de vise. Și de Meka îl desparte pustiu și suferința, foamea și durerea. Dar gândul necunoscutului, i-geat și mai tare ca toate. Dărâmă tot în drumu-i. E stânca care se rostogolește, răstoarnă și nimiceste tot din cale, ca ea la rândul să se scufunde într'un abis. Nimic nu-l mai poate reține acasă: nici farmec, nici palate, nici petreceri, nici iubire, nici datorie, nici voință. În fața magiei lui cuvânt „Meka“, totul dispăre, se risipește, se imprăstie ca negura la căldura soarelui.

Caravanele pornesc urmate de seizi. Regretul îl mai păste din urmă și o lacrimă clară lucește și pică din ochi.

Din apa fântânii pe care o știe,
În urmă mai cere odăg să bee.
Carmata-o n'afăoară c'o umbră
[albăstrie.

Dar regretul e momentan. Emirul pleacă și alături de el, pleacă și un alt drumet, și el tot spre Meka.

Dar, pleacă drumetului pe-un drum
[ce cătește,
Pocit, șchiop și scarbăd, abia se
[tărăște.
Și drumu-ocolește mai mult, tot
[mai mult;
Dar mica potecă sub pomii serpuște,
O lăndră umbră de soare-l ferește.
Auzu-i se umple de-un vesel lumut.

Emirul merge pe calea dreaptă, pe calea pustului. Caravanele mor, sezii se sfârșesc și el rămâne singur, simțind foamea că-l apasă ca o stâncă pe pântec, că-i roade ca un șarpe măruntaele — și merge. Paseri de urăd s'abat peste hoituri, căldura, pe cer și pe pământ e cuptor aprins și pustia e nemărginită. Și

Rămâne rălucă în zarea pustiet
Regina trufășă, regina magiei
Frumoasa lui Meka, tot visul fiului.

Rămâne rălucă, dar tot o zărește,
Ca porci de topaze, cu turnuri
[de argint

Și tot către el s'ajungă zorește
Cu toate că știe prea bine că-l mint
Și porci de topaze și turnuri de argint,
Pe când șadește cămăla cel
[pocit,
Emirul vede că o iarnă între
[sub poartă.

Și în Meka străbate drumetul pocit,
Și moare Emirul sub jurul pustiei.

Iar poetul se regăsește în odă, cu focul stins, cu urletul lupilor pe câmpie, în frigul ce tace „ca bricu de oțel“, în cei patru părți cari amintesc mizerie, dezolare cu eterna viziune în fața idealului, a sfintei Meka, în care nu va intra niciodată.

Viguroasa concepție, imaginea puternică și neobișnuită, frumusețea simfonice și a limbii fac din această poezie, o operă cea mai trainică, poate, a literaturii noastre.

Toată abundența neologizmele, înținat și neobișnuită, frumusețea simfonice și a limbii fac din această poezie, o operă cea mai trainică, poate, a literaturii noastre.

Cu oare înaintea, de multe ori, poetul a depășit limita în importanțele limbiciste străine; iar la cirații d-sale această manie a ajuns o adevărată plagă. În istoria literaturii noastre meritul d-lui Macedonski e considerabil, nu numai prin

marele număr de imitatori de talent nemărturisii ai d-sale, dar și prin faptul că d-sa este inițiatorul și întemeietorul poeziei intelectuale. Și va fi binevenită pentru urmași străduința literaturii, care a introdus în limbă și a încetăținit cuvinte noui inobilând graiul nostru și inoculându-i mai multă grație și mai multă claritate latină.

SLUJBA

de V. DEMETRIUS

Erau dese de tot certurile între Nicolae Dorotei și nevastă-sa Caterina. Amândoi erau oameni buni, blajini și îndatoritori cu lumea străină, dar între ei nu se puteau vedea, fără să-și spună o vorbă. În casa călalt să găsească sămăntă de certură. Noroc că Nicolae n'avea la prânz de cât un ceas săbod, seara însă, de la șapte, era acasă.

Cum de se ceartă atâta și nu se bat nici odăg și de ce mai trăiesc împreună, când nu se pot suferi, se întrebau vecinii, cu drept cuvânt.

Nici măcar nepotolirea de vârstă nu era între ei, bo mai mult: se luaseră din dragoste. Născu lor pînă se, ca la țară, trei zile încheiat și pînă în lor pleaseră cu lucrurile fericirii în ochi, că n'a străzât Dumnezul două case. Erau sîrăși bătrâni că odraslele lor s'or înțelege ca doi porumbeli.

La prânz nu aveau vreme de găteavă: Nicolae trebuia să se ducă de grabă la percepție, unde l'a avea slujba. Amândoi știau că în țară, mîncău peomorași. Al fi putut crede că sînt triști, tomai pentru că le lipsese timpul pentru o lucră de sfadă. Din când în când căte o mărăială: bărbatul da cu dispreț o farfurie la o parte, pe care o lăsească goală, nevasta puneă sanchiu un castron în mijlocul mesei, ca și când ar fi spus: ești te hrănesc, mojiule. Se ceartau la răstămăuri cu privirea otărită, și noita știe cum se găseau!

Ea îl aștepta nerăbdătoare și la prânz și seara. Mîncarea era totdeauna gătită după gustul lui, nici fierbinte și nici rece, după voia lui. În casă nu băzăia o mîncă: porțele erau trase ca să fie răcoare, pentru el toate pentru el le făcea Caterina. Nu se întâmpla să vie vradă Nicolae acasă, la ceasu lui, și să-l fie nevasta prin vecini. Cu urechea de epure, ea îl aștepta curată, sulemenită. Ei cunoștea pașii de departe.

Nicolae, după ce își pregătea la percepție toate hărțile de care avea nevoie, pleca prin suburbia lui. Cele trei feluri de somnății făcea, rînd pe rînd: neliniște și spaimă, care de care mai aprigă și mai încruntată. Dorotei le vîntura după plac, și mai cu seamă după interea. Licențele cărciumarilor, socotea ce fără pas, găseau la el o amănare de o zi, de patru, pentru cîntă zeci lei. Birnicii obișnuții, când nu puteau plăti la vreme, făceau cum e bine cu Nicolae Dorotei. Iar dară nu plăteseră până atunci nici o dare către județ, stat și comună, cum scrie la recipisă, era mai bine! Era mai bine pentru Dorotei, care l taxa pe un an în urmă, adică cu cel puțin treizeci de lei. Milostiv dia fire, agentul de percepție se lăsa înduplecat de nevoile bietului datornic și-l lăsa în plata domnului, pentru rece cinsprezece lei!

Umbla mult Nicolae și-l cădeau picușuri bune. De percepțorului-șel era foarte bine văzut, pentru că și lui îi da dia când în când pe mîna căte o sfăcere grasă.

Dar de și umbla Nicolae toată ziua suveică prin mahalale și l se întâmplase să dea buzna, pe vremea lui Cuptor, peste femei numai în cămașe, cu zămbetul pe buze și cu diavolul în ochi, nu l'și înșelase ne-

rista. No înșelase nici cu gândul pe Caterina, de și se credea bărbat frumos și avusese pe vremuri la complet, câteva izbânzi pentru care și astăzi îl priveau chiondărâș un mecanic și un cismar subțire.

Umbla zorit, cu geanta la subțicără, ca un domn avocat, el care fusese înainte de armată cojocar, trăgând cu coada ochiului la firme, doar va da peste una nouă. Două dorințe îi luău mersul, pentru fiecare zeamă de franci, cum numesc leiștii noștri agenții de percepție, și să fie cel mult la șapte și jumătate acasă.

Pe când colegii lui de slujbă rămăcau să se țucărească ceasuri întregi, iar după țucă, uitându-și gospodăriile grele, plecau la Herăstrău în trăsuri, ca niște crai. Dorotei se strecura dinisor din cărețu-ma plină de imbiere. În fiecare seară scăpa așa, vesel de isprava lui. Dar de cum se apropia de casă, agentul de percepție numărându-și avuții în buzunar, fără să se uite la el, intra în gospodăria lui cu picptul înainte, cu aere de Mihai Vi-teazul.

Tinându-și încă dreapta în buz-narul cu arginți, întindea stânga, iar Caterina îi scoțea de pe deget șfoara pachetului cu iere, cu șvaite, cu sardele.

Câte odată cearta venea de odată cu Niculae: ținea loc de bună seara novastă sau „bine-ai venit bărbate”. Dacă cineva liniștea, stăda neapărat că venea după cafea. Incepău, răsturnați în scaune, cu pânțele pline, cu gustul bucatelor în gură, să se întoap, nepăsători. Fiecare băcea mândru de ce știe și cât știe, de ce face și desface, și își priveau privitoriul ca de pe țășline.

Pe semne, însă, că nici unul din ei nu era săturat de neînțelegerea a celălalt. În fiecare seară stătea amândoi să se ciorovăiască, îndelung și apăsător. Caterina își pășea vasele nespălate, ca să nu-și lase bărbatul singur. El ar fi putut să-și ia pălăria și să plece, să se ducă la cătărea, la cărciumă, la o rudă, sau barem să se plimbe sub cerul plin de liniște și de stele lucitoare. Și Caterina, dacă nu i-ar fi ars de gâlcă, ceavă cu bărbatu-său să ar fi putut duce prin vecini, ar fi putut sta la poartă, precum făcea toată mahalaua pe vremea verii.

Intraseră într-un treilea an de trai la călăt. tot atât de nedrept și de neînțeleși. Numai la plimbare, sălbată, păreau doi soți care se înțeleg și se iubesc ca nealții.

Către sfârșitul celui de-al treilea an de căsătorie, certurile se rărise-ră. Caterina avea să nască pe cu-rând primul copil. Ea se simțea bolnavă, avea nevoie de grija și pășarea altuia. Niculae se schimbă cu desăvârșire. Pareă era și el bolnav, atita grije îi umplea inima. Tocmi-se, o servitoare și o leuse cu două luni mai înainte de facere. Moase, doctor, erau mereu chemați și ascu-tați cu capul plecat, ca sub patrafir.

Cel drept, spaima lui Dorotei a-vusese rost, fusese ca o presimțire. Nevastă-sa a murit născând. Copi-lul, o fetiță, urzită de către tată, lui ca un ucigaș, a-a trăit de cât șase zile.

Și iată că o viață de om orându-ita, de bine de rău, într-un anume fel, cârpită din bucuriile picușurilor și ale certei zilnice cu nevasta. În drumul ei de tranșă pe șine, se is-bește de vagul perete al morții.

Agentul fiscal, Niculae Dorotei, dador să ia, iar la nevoie să smulgă dările din pușgile cetățenilor, abia își mai purta geanta de avocat la subțicără, pierdea pe drumuri nă-bădătoasele publicații de vânzare; uita termenele de plată de el acor-date; își aita mâna dreaptă, ciomagul, spaima și rușinea datornicilor; toboșarul!

Î se părea lui Niculae Dorotei că are multe păcate pe suflet și bănuia că Dumnezeu l-a pedepsit pentru văduvele, pentru orfanii, pentru ca-sele pline de copii desculți și ne-

mănași, pe care el, împuțernicitul țării, în sgomotul tobei și la au-topostul poliției, le-a sters de ultimii gologani. Își aduce aminte, îl răs-tigneau și-l judecau, de cum puneu capul pe pernă să se culce, mulți o-brăji cu brazdele pline de aghi-az-ma plânsului.

Se schimbăse omul, dar nu mai era bun de nimic. Și, într-o bună zi, pentru că toate zilele sânt bune la Dumnezeu care face ce vrea, percep-torul, scârbit de nețrebuția sluj-bașului Dorotei, l-a dat afară din păine. Aspra faptă a șefului avea să slujească de pildă agenților care se codcau să își pună toată volnicia la treabă.

Lui Niculae nu i-a părut rău du-pă căștigurile din percepție. Avea ceva bani puși de-aparte. A trăit așa vre-o nouă luni, fără să se ploconeas-

că și fără să se oțărească la alt om. Pentru că avea acum vreme destulă, se ducea Dumineca la biserică, și, pentru că prea multă vreme avea, sta tot mai des și mai mult la cărciumă. Locuia la părinții lui. Incepuseră bătrânii să-l țină de rău. În cele din urmă, Niculae și-a adus a-minte că fusese cunoscut de Mișu Florescu, deputat, viitor ministru, că votează la colegiul al doilea. Hătărit lucru, avea să ceară altă sluj-bă, la stat. Știa, cei drept, cojocă-ria, dar după ce făcuse armata in-trase ca funcționar și nu se mai putea cobori. De la stat avea să ai-bă parte și de pensie. Ministerale îl așteptau. Avea să ducă o nouă via-ță, fără muștrări, fără umilirea a-proapelui, în supunerea către șefi, în tihna și în așteptarea leii și-a in-demonizațiilor.

UN SCRITOR CENTENAR

D-l Fernand, decanul Societății literare din Franța, fotografiat, la masa lui de lucru, la 25 Iunie a. c., ziua în care a implinit o sută de ani de viață.

In ziua arătată, comitetul Societății i-a prezentat o medalie de aur pentru celebrarea aniversării a sută a vârstei sale. Poetul Fernand, centenar a cărui față e prea puțin sborcită, a strâns puternic de mână pe vizitatori, le-a mulțumit cu căldură pentru omagiul făcut, le-a vorbit de trecut, de prezent și de viitor, spre care ochii lui sunt încă îndreptați, și a terminat citindu-le un sonet frumos pe care și l-a compus asupra vârstei lui de o sută de ani.

Opera lui literară se compune din 26 volume de poezii. Iar al 27-lea — cel din urmă, poate, — se află sub tipar și poartă titlul de „Serile unui centenar.”

PANTOFUL

de ION DRAGU

Servitorul intră, aducând un pachetel învelit în pânză impermeabilă și legat cu îngrijire. Paul se opri în mijlocul unei fraze prin care voia desigur să se scuze că nu mă poate întovărăși la Sosea, desfăcând pachetul, care conținea o cutie de lemn lăcuit în alb, ridică capacul și văzu, așezat pe un strat de vată, un pantof de satin roz.

Pantoful acesta puțin cam cutat, de către dans desigur, brodat cu mă tase albă și împodobit cu o fundă peste care o cataramă de argint accentua partea cea mai cambrată a piciorului, era cel mai gingaș dintre obiectele de artă. Părea că nici odată amintirea unei fericiri pierdute nu fusese mai elocventă, mai pipă-bilă, ca lucrul acesta micuț care, cu tocul lui înalt, cu funta și cu for-ma-l de satin, păstra încă grația vieții.

Paul învățea pantoful între mâ-ni cu o înfățișare triumfătoare și în același timp întristată. O serioasă căzu din el; Paul citi cu glasul pe jumătate frazele acestea așternute în trăsături largi:

Viena, Iunie 1914

Dragul meu, pantoful acesta mi-a căzut azi sub ochi. M'am gândit că l'am purtat la balul Obolului, și ve-derca lui m'a făcut să-mi aduc a-

minte de tine. Crezi oare că totul s'a sfârșit fiindcă au trecut patru luni peste despărțirea noastră și fiindcă suntem așa de departe unul de altul?

Nu știu dacă ne vom mai vedea. Dar vreau să-ți aduci aminte de mi-ne. Păstrează pantoful acesta. fă din el o chibritelniță, cum am vă-zut că face frate-meu când se des-parte de câte o pasăre trecătoare, și când vei rămăne singur de tot, în-grijorat, la gura sobei, dacă lucrul acesta e posibil. — atunci pantoful acesta îți va vorbi despre ce-a fost odinioară.

Îți va spune: „Ți-aduci aminte tu „cât i-ai oșosit de mult piciorușele „atunci când ai dus-o pe vârful cu „dor? Și ce draguțe ți-au părut apoi „pe nisipul ud al plajei de la Ma-„maia! Era mândră de piciorușele „ei, Mira, dar n'avea dreptate oda-„tă ce tu i le iubeai atât de mult? „Cât despre mine, eu sunt amintirea „unei seri de veselie, de vals și de „speranță, și fii sigur că dacă ai iu-„bit cu adevărat ai fost plătit cu a-„ceiași măsură. Dacă inima ta tot „se mai emoționează când se gân-„dește la trecut, vino, ia-mă cu tine: „Făt-frumos o să se năoarcă să pue „pantoful în piciorul Cenușăreșei!”

Ce zici tu, Paule, o să aibă panto-ful dreptate?

Mira

Paul rămăse gânditor, cu scrisoa-rea în mână; apoi, luând cu duioșie pantoful, îl sârută prelung:

— Biata fetiță! zise el, e adevărat că era adorabilă și că o iubeam mult... Cum și de ce s'a sfârșit? Nu știu, dar mă durca ori de câte ori mă gândeam la cecece a fost... Era așa de veselă și de fină!... Uite, tu nu-ți poți inchipui cum era Mira când spunea tot ce îi trecea prin cap; un foc de artificiu, o lumină orbitoare... Toate femeile pe cari le văd în jurul meu n'au grația și și-cul ei. Șifoanele se drăpau pe tru-pu-i gingaș ca și cum ar fi fost o-rânduite de mână nevăzută a unei zâne; și ce ochi, doamne! ce ochi frumoși, mari și albaștri cu gene lungi și blonde! Une ori îmi făcea scene și pângea; în clipele acelea o adoram ca un nebun. Când vedeam picătura aceia cristalină lipită de marginea genelor, îmi inchipuiam că nimic nu poate fi mai frumos! Ar fi vrut să fie vesnic în mișcare, în plimbări, în călătorii, în zgomot și zbucium de serbări; era o îngră-mădire de exuberanță care nu stăa cum să se risipească. Și divină, dra-gul meu, și totuși departe de a fi cochetă... Un chip de strengar care are aerul că nu se gândește la nimic și care crede în mai puțin înău, și totuși așa de bun, așa de dragăstos! Ei da, m'am hotărât, plec mâine la Viena...

— Ascultă, dragul meu, îi zisei eu, nu mă îndobesc că persoana de care vorbești ar fi așa de fermețato-re; prefer chiar să nu discutăm a-supra lucrului acesta. Du-te la Vie-na, dacă-ți spune inima, dar nu cău-ta să capeți tovarășul pantofiorului pe care-l ții în mână cu atâta duio-sie; îngăduie-mi să-ți mărturisesc că e în posesia mea!...

Odiha muncitorilor din port¹⁾

*Incel vin muncitorii,
Pe uitinderea de mărut;
Scitese lumini în valuri
Din cer fulgerătorit.*

*Adie blând în noaple,
Un vânt pe valuri mute;
Și por'că „du-te, du-te”
Repetă 'n tainici șoapte.*

*Și curge apa 'n vale,
Și 'ndrugă o povește,
Și-adoarme fără de veste,
In cânturile sale.*

*Prin somn târziu de seară
Și corp și gând s'adună
Că 'n inimă pace bună
Și Duhul sfânt coboară.*

*Iar mrejiile voinței
In taină cad cu toate;
De poate, cine poate
Zâmbește 'n vis dorințit.*

*Și unii lăcrimează,
Și alii șoptesc „răbdare”
Mimne!... ei visează
O bine curăntare.*

*Și 'n liniște, când zorit
De ziuă, bat în valuri,
Din noii s'adun pe mărut
Din vremuri muncitorii.*

Traian Anghelovici

1) Din volumul ce va apare în cu-rând: „Cântul Valurilor”.

Emil Gârleanu

S'a stins unul dintre cei mai talentați scriitori din țara noastră. Emil Gârleanu, care în ultimul timp era director al teatrului Național din Craiova, a murit la Câmpu Lung. Cu puțin înainte suferise o operație de rinichi. Gârleanu a lăsat câteva volume de nuvele admirabile și care vor rămâne pentru mult timp în literatura noastră.

POESIA INFINTULU

Agonia poeziei

Era cea dintâi seară caldă, spre un sfârșit de Aprilie; soarele apusese glorios, roșind cerul, apoi învințindu-l, lăsând să apară una câte una toate diamantele cereștii, cu scipitoarele lor raze. Dar privescetea aceasta nu era dată celor din centrul marelui oraș, să o admire. Sutele de lămpi electrice se aprinseseră de-a lungul bulevardului, iar calea Victoriei strălucea de lumină. Opreți pe la vitrinele giuvaergerilor, trecătorii priveau cu aviditate strălucirile diamantelor și briliantelor expuse. Sau preumblându-și alene plictisala, contemplați ochii scântecioși ai femeilor tinere și frumoase. Ditele stele ale bolței cereștii nu-și mai puteau trimite razele lor prin atmosfera plină de praf și luminată a centrului Capitalei. Cine oare să le mai știe, cine mai avea timpul să le admire.

Radu nu credea să caute cu privirea stelele, dar nici la vitrinele strălucitoare nu se oprea, nici în adâncul ochilor femeilor nu căuta. Trecea nepăsător, cu gândul aiurea, trecea fără să vadă. Apucă pe bulevard în sus, spre răsărit, mergând încet, cu mâinele în buzunarele pardesiului. Nu privea cerul, dar în acel moment nici pământul nu-l interesa.

Nici o conversațiune nu e mai interesantă decât aceea, pe care un om inteligent o are cu el însuși. Se pare că în orice oră, sunt în totdeauna două persoane. Radu, mai ales, era incredințat de acest lucru și conversația aceasta îl interesa în totdeauna.

Una din acele persoane spunea:

— Ai ajuns acolo unde nu sperai. Gândește-te. Erai un biet student, în luptă continuă cu grija zilei de mâine. Seriai versuri, rugându-te să le publice revistele. Azi, ești unul dintre cei mai cunoscuți și mai iubiți poeți din toată țara. Academia îți-a premiat volumele tale de versuri, editorii te roagă să le dai manuscrise, din cele mai îndepărtate orașe ai primit scrisori sentimentale, aristocrații te invită să le faci cinstea de a veni la seratele lor, unde cele mai flocare femei din lumea mare, tac ca să te-asculte pe tine, plebeianul. Ai bani, ești iubit, ce mai vrei?

Iar celălalt răspundea:

— Da, dar tu știi bine că ceia ce

AMINTIRE

*Când mai mă uit la tine iar, la ochii tăi frumoși,
Umblu să plâng de mila lor, că n'au fost norocoși.
De gâtul alb ca și zăpada erau legate salbe,
Acum e gol, iar părul tău e plin de fire albe!*

*Tot naltă ești, tot subțirică și tot blând ochii-ți cați;
Te vorea dulce ca și-tunce și fruntea tot curată,
Dar părul tău mi spune mie c'un dor trăește 'n tine.
Dorul de-o lume mai frumoasă, cu zle mai senine.
Doriat odată un Făt-frumos, un Năzdrăvan din fire,
Că 'n vorba lui și'n dragul lui să aști fericire.
Și dacă astăzi cel ales, nu este-un făt-frumos,
Și dacă truiul tău cu el nu este drăgăstos;
Iar lumea mândră și senină ce-o vreați odinioară.
Nu o găsești pe nimeni în ceace te 'nconioară,
Vina nu este nici a ta și nu ie nici a lui,
E roia zeilor puternici, ce fac cum vor oricui!
Mă fură gândul amintirii spre zilele de-odată,
Când tu erai o copilă, ca roua de curat;
Când eu eram un copil, cu părul creț, bălat;
Când te iubeam ca pe-o lumină și tu nu pricepeai.
O, viorelele de-aluncea, ce le-adămați în chite.
Și le puneai în părul tău, mureați prea fericite!
Tu când zâmbeai frumos și dul e, uitam de cer și soare,
Cuprins de ne-nțeleși fiori, de dragoste-arzătoare,
Te urmăream pește tot locul, cu trupul, cu gândirea,
Dar tu nu m'ai putut iubi, tu imi urai iubirea!
Erai mai mândră de cât toate, o zână între fete,
Zâmbetul tău și ochii tăi, erau făcuți să 'nbele,
Să răscolească dor și palimi, să dea miș de fiori,
Să plângă cei ce te-au văzut cu părul plin de fiori.
O, mi-ai fost dragă de muream, dar tu n'ai vrut să știi,
Și vremea uite-o, a trecut... numai suntem copii!...*

*Astăzi când te 'ntâlnesc în cale, și-ți văd ochii frumoși,
Umblu să plâng de mila lor, că n'au fost norocoși,
De gâtul alb ca și zăpada erau legate salbe,
Acum e gol, iar părul tău e plin de fire albe!*

I. C. Vissarion

scrii nu te mai mulțumește. Ai observat că ai oboseați cântând pentru a-mia cară aceeași ochi, aceeași sentimente, aceeași iubire, aceeași ură. Sunt miș și miș de ani de când poezii cântă pe aceeași strună. Alte cuvinte, în alte limbi, mai guturale, sau mai sonore, dar veșnic aceleași sentimente, veșnic aceleași plângeri, sau aceleași entusiasmi. Și dacă publicul cel mare găsește, că după mii de poezii mari și mici, ai tuturor timpurilor, tot ai talent și tu, apoi tu însuși nu poți să fii mulțumit. Privește în jurul tău, e o altă lume, nu e tot aceea de pe timpul lui Omer sau Dante și nici chiar aceea de pe vremea lui Victor Hugo sau Lamartine. E o lume nouă. Și tu, ea și toți ceilalți poeți, cântați tot ce se cânta în antichitate, dar cu forme noi.

— Dar ce să cânt? Industria modernă? O cântă Marinetti, milionarul cel plictisit și școala lui viitoristă.

— Nu, aceia sunt nebunii, sunt cei cari și-au pierdut busola pe oceanul vieții, sunt cei cari sperându-se de agonia poeziei moderne, cercă să-i dea viață punând-o în mijlocul fumului fabricilor. Caută și vei găsi. Industria e o caracteristică a timpurilor noastre, dar ea e oare singura?... Caută bine.

Ajunsesi dincolo de ministerul de Domenii tot vorbind cu el însuși. Se opri o clipă. Unde se ducea? Locuința lui era aiurea. Cu toate luminele electrice, primul pătrar al Lunii strălucea pe bolta cerească. Asociație de idei, de sigur, căci Radu își spusese:

— Mă duc la Mircea.

Și-și continuă drumul.

Luna... Mircea... Era o legătură strânsă. Prietenul lui trăia de ani de zile ocupându-se dor cu observarea astrelor. La începutul lui Mai, Mircea pleca spre casa lui de la poalele Carpaților. Avea două observatoare, unul la marginea Capitalei și altul pe culmea unui deal din Muscel. Din Mai și până în Octombrie nu se misca din vila lui, iar iarna nu ieșea din casa ce o avea în București. De câte ori era plictisit Radu, de câte ori îl înșela o iubită,

sau îl muștra vre-un critic, venea la Mircea. Aceasta îi vorbea de lucruri ce nu-l interesau de loc, dar cari îl făceau să uite necazul.

Ținea la prietenul său, dar îl certa totdeauna că-și pierde vremea observând niște simple puncte luminoase.

— Tu spunea:

— Tu nu înțelegi viața, ești un ursuz. Viața trebuie trăită și omul inteligent trebuie să-și ceară, să caute maximum intensității ei. Poate căre monotonia să dea fericirea?

Ce-i răspundea Mircea nu-și aducea aminte nici odată, căci nu-l asculta. Când vorbea acesta, Radu cu imaginația lui vedea înaintea-i cine știe ce sală măreț luminată, împodobită cu flori și cu femei frumoase. Amintiri de baluri, de reprezentații strălucite, cari aduceau cu ele ecourile de orchestre, simfonii dumnezeiești, zâmbete, umeri goi, șoptiri, parfumuri ametoitoare.

Nu, nici odată nu auzea el ce-i răspundea Mircea. De altfel, răspunsurile acestuia nu erau lungi; Mircea nu făcea pe apostolul.

De astă dată iar simțea nevoia să viziteze pe Mircea, dar era hotărât să-l facă să vorbească. Ce-i putea spune acesta despre poezie? Era cult, în adevăr, dar nu se gândea de cât la cerul lui; fire de învățat misantrop, ce era să priceapă Mircea ce-i sbuciuma lui sufletul. Ce-i păsa apoi acestuia de agonia poeziei. Da, poezia murea, murea încet, ea o curtezană încă frumoasă, ce și-a întrebuițat tot talentul pentru a se face mai frumoasă, alergând la toate fardurile. Dar curtezana aceasta, ca și „Dama cu camelii” e pe moarte. De sub farduri reiese albeața ei marmoreană, poezia moare.

Și gândul acesta îl tiraniza. Avusesse necazuri de tot felul, dar de astă dată suferea în același timp, sufletul și mintea lui. Iubea această formă frumoasă sub care omenirea îmbracă sentimentele și senzațiile ei, dar vedea bine că nu a mai rămas din ea de cât niște trențe de mătase și aurituri.

Viață, să-ți dea viață! Dar oare nu sunt pe lumea întreagă atâția poeți! Ei nu-și pun asemenea întrebări, ei continuă să creadă că poezia trăește aceeași viață plină de sevă ca totdeauna! De ce tocmai unul dintr-o țară depărtată de centrele literaturii și artei apusene, să-și frământa capul cu asemenea idei!

Și iată-l că răsă singur.

— Nu, zău, e comic, extraordinar de comic!... Am să găsesc alexirul miraculos în camera de lucru a lui Mircea! El are să-mi invie poezia!

Ideile acestea îl muceau de mult. Citise vrafuri întregi de volume ale poezilor moderni, recitase toate posibilele marilor poeți ai lumii întregi și nu se alesese de cât cu o senzație de gol, de pustiu. Erai admirabile poemele lui Leconte de Lisle și poeziile lui Verlaine, pricepea și rostul simbolismului modern, dar când privea viața actuală, simțea bine, că poezia a devenit ceva cu totul artificial, ce nu mai corespunde cu vremea de azi. Îl dureau constatările acestea, se mângâia uneori cu gândul, că poezia trece printr-o criză numai și că în curând se va ridica întărită, plină de o viață nouă. Dar nu, an după an apăreau zeci și sute de volume de versuri, se pictau miș și miș de tablouri și nimic nou nu se arăta. Era o monotonie plină de disperare, care nu putea să supere pe cei mediocri, pe cei încântați numai de sunetele din ce în ce mai armonioase ale rimelor și de melodia ritmului.

Pentru Radu, chiar cele mai bune poezii ale lui sunau fals, simțea el bine, că lipsește sufletul. Nimic nou, nimic măreț. Și nicăeri nici dinspre apus, nici dinspre miază-noapte, de nicăeri nu se ivea poetul acela mare, pe care cei înșetați de ideal să-l recunoască dintr-o dată, să-l arate cu degetul, spunând:

— El este cel așteptat.

Trecu piața în care se află statuia lui Pache Protopopescu. Mai avea încă mult până la Mircea.

Iată, un om fericit; pe el nu-l turbură nici o problemă a vieții, se gândea Radu. Arta, poezia erau de sigur lucruri cari nu-l turburau mintea. În odaia lui de lucru nu vedea tablouri de cât unul singur: hărnicia lui, un chip blăni de hătrână, o fotografie ca toate fotografiile. Încolo numai cărți, atlasuri, globuri cerești, obiecte ce împuneați lui Radu, dar cari nu-l inspirați nici cea mai mică simpatie. Odată luase o carte la întâmplare, o deschisese: o pagină cu schițe geometrice cu semne misterioase... Nu, putea Radu să aibă simpatie pentru asemenea infolii și in-octavă.

Și tot se ducea la Mircea.

Casele se răreau. Câte o grădina fără sfârșit se întindea, misterioasă, siab luminată de sfertul Lunii ce se lăsa spre apus.

Ajunse în fața unei curți imense, în fundul căreia se zăreau două ferestre luminate. Radu învinse poartă cea grea de lemn, intră și nici nu-și dete osteneala să o închidă. Distrat, privea acum pentru întâia oară cerul, căci abia acum îl vedea așa cum e el, presărat cu diamante ce întrec pe cele de prin vitrine.

— Lumea lui Mircea! O fi având și ea frumusețile ei... dar prea reț, prea îndepărtate.

Merse încet pașă într'un pridvor, deschise ușa, intră într-o sală luminată de o lampă mică și fără să mai bată pătrunse în odaia de lucru a prietenului său.

Urmas în n-rul viitor

Victor Anestin

Ce trist și gol e crângul!

Ce trist și gol e crângul, azi, iubite,
Când nu ești tu, ca'n vremea, să ne
fchemie.

Acuma pe cărările umbrile,
Spunând povestea noastră, cântul
[gema.

Cum ve pierdeam sub botițe
[nfrunzite,
Surzător, ținându-ne de mână,
Și azi pădurea, câmpu 's pustiițe
Doar adierea seri-un nume 'ngând.

Ma se părea atunci că țara 'vea
De dragul nostru e în sărbătoare,
Când îți lăsași copilăros privirea,
In unda lacului transparent.

Mirasma dulce a florilor de vară,
Ne-o trimeteați sălbatic, trandafir,
Întoarce-te copite, o clipă iară,
Să ne 'ncălzească soarele iubirii.

Maria A. Hina.

**Soarta muzeului Napoleon
din Elba**

În noianul de amintiri seculare
istorico-culturale este de interes să
aflăm prin ce prefaceri curioase a
trecut muzeul Napoleon din insula
Elba, în decursul unui veac.

Când împăratul Napoleon, I își a-
ranja în primăvara anului 1814 în
Palazetta din „insula de fer”, de
lângă Mulini, „castelul său Tuille-
ric”, el găsi o bibliotecă de vre-o
700—1000 de volume, care cuprin-
deau mai înainte de toate opere mi-
litare, traduceri din clasicii greci și
romani, Voltaire, Rousseau etc.

După monografia lui Hörstel asu-
pra insulelor lui Napoleon, marele
împărat dăruie în cea Palazetta,
împreună cu inventar și bibliotecă
orașului Portoferrio cu destinațiu-
nea ca palatul să servească de ca-
zinauri pentru cetățeni și biblioteca
să fie păstrată acolo.

După cele o sută de zile Ferdinand
III Lotharingianul, cu tot darul îm-
păratului jefui biblioteca și dădu
mobila Mariei Luisa. Astăzi Palazet-
ta a devenit prin schimb proprietate
a Statului și sediul pentru „Genio
militară”, restul bibliotecii însă se
află în localul primăriei pe care în
fiecare la 5 Mai, ziua morții îm-
păratului, fâlfâie fostul drapel împe-
rial elban cu albina de aur.

Sub o stea mai norocoasă a stat
soarta vilei imperiale din San Mar-
tino, a cărei renumita „cameră egi-
pteană” primi inscripția „Ubicumue
felix Napoleon”.

Proprietarii ei au fost unul după
altul ducele de Reichstodt (fiul lui
Napoleon) Maria Luisa și de la 1851
prințul Demidoff fost odinioară soț
al Matildei Bonaparte, fiica lui Je-
rome al Vestfaliei care în aminti-
rea lui Napoleon clădi mai în jos
de vilă o casă imponentă, în stil dor-
ic, lucrată din granit galben de
Elba.

Tesaurul acestui muzeu Napoleo-
n, a fost vândut în cea mai mare
parte la Paris, astăzi salele istori-
ce cuprind o colecțiune prețioasă,
de minerale și pasări din Elba, pre-
cum și fel de fel de animale mari-
time din arhipelagul toscanic. Vila
nu este locuită ca fiind un document
rămas din „epoca de aur” a insu-
lei Elba.

În registrul pentru străinul vădu-
va regina Alexandra a Angliei, fiind
principesa de Wales a scris la 18
Martie 1893 următoarele cuvinte
melancolice: „Suferințele și bucuri-
le nu via nici odată singure”.

Cornel Scurtu.

Petrecerile pariziene

Duminica în pădurea Boulogne, în timpul verii. Copiii se joacă râzând sgomotos, iar
părinții întiași pe iarba verde, se uită cu drag la ei.

Sacul cu glume

Stăpâna casii, mâniaoasă, îi zise
servitoarei:

— D-ta ești stăpână ai-i ori eu?
Servitoarea, cam obraznică:
— Ba d-ta, cucușii.
— Apoi, dacă eu sunt stăpână,
pentru ce vorbești presău?...
*

Gazetărescu surprinde pe amicul
său Criticescu citindu-i articolul, și
e foarte încântat.

— Ai citit articolul meu? Bravo!
— Și încă de trei ori.
— Minunat. Să trăești, lingușito-
rile.

— Uite ce e, replică Criticescu, am
făcut treaba asta pentru că mi-am
pus în gând ca, cu ori-ce preț, să pri-
cep ceva din articolul ce l-ai scris.
*

Un om, cam original, e chemat în
judecată, de soacră-sa, pentru mal-
tratări.

— Domnule președinte, zice soacra
în proctoriu, erî puind culmea răută-
ților sale în potriva mea, acest gi-
nere sălbatic a vrut să mă otră-
vească.

— Nu e adevărat, protestează a-
cuzatul. Și, ca probă a afirmațiunii
mele, cer să se facă autopsia.

Avocatul Sberilă bate câmpul de
un ceas, plictisind rău pe judecători.
Un domn din public se apropie de ei
și-i strânge mâna:

— Mulțumesc, mulțumesc. D-ta mă
faci să câștig procesul.

— Mă rog domnule, răspunde Sbe-
rilă, eu sunt avocatul adversarului
d-voastră.

— Știu și tacma! pentru asta vă
mulțumesc.

Într'una din marginele capitalii,
un bogat și-a trântit o casă prețio-
asă, plină de zorzoane. Fațada
clădirii e împodobită cu patru statui
fără chichirez. Un domn, întrebă pe

cei cari ca și el privesc, crucindu-ss,
clădirea și ornamentația ei:

— Cine poate să-mi spue ce repre-
zintă aceste slute chipuri cioplite?

— Ceie cinei simțuri, răspunde o
voce din asistență.

— Cum, cele cinei simțuri, când
statulele sunt patru?

— Tocmai. Însă, dintre ele, pre-
cum vezi, lipsește „gustul”.

La alergările de cai, proprietarul
întrebă pe joku:

— Ai avut grijă să-ți mai sezi
greutatea?

— Da. Sânt fără cămașa pe dede-
subtul bluzii ușoare. N'am mâncat
de ieri nimica și mi-am tăiat și un-
ghiile.

— Foarte bine, bravo. Du-te acu-
ma repede de te și rade, până mai e
încă vreme.

București - Ierusalim

NOTE DE CALATORIE

DE

— V. MESTUGEAN —

— URMARE —

Mi s'a părut ciudat articolul în chestiune. Intr'adevăr, e greu de admis ideea antisemitismului tocmai în Palestina! Or, în Palestina evreii sunt la ei acasă, pe pământul moșilor și strămoșilor lor. Sunt pământurile unde s'au născut și au murit Abraham și Isac și David și Solomon și toate figurile sfinte din Vechiul Testament. Pământul acela a fost de nenumărate ori adăpat cu sângele evreilor cari, față de barbaria timpului, ale invaziilor, ale cotropitorilor de tot felul, au fost nevoiți să ia toaiegul pribegiei risipindu-se în cele patru colțuri ale lumii.

Acum, când tihna domnește în acele ținuturi sfinte evreilor, și când curentul emigrării e așa de puternic printre ei, e firesc ca fiii lui Israel să se gândească a popula Palestina, a o reinvia, a o reînflori, a o ridica din punctul de vedere cultural și economic, în speranța bine întemiată că va veni o zi în care vechia lor patrie să le aparție și politicește.

VIII

Saronul

O plimbare în jurul orașului e nu numai interesantă dar și foarte plăcută. Sunt numai grădini de portocali, rodii, smochini, migdali, caisi, persici, duzi, și alți pomi roditori.

Cactusul, deasemenea, e foarte abundent și crește, mai ales dealungul drumurilor, între grădini, formând îngrădiri peste cari nu s'ar putea sări din cauza ghimpilor acestei plante.

Câmpia Saronului, de și nisipoasă, e foarte fertilă. Aci se află două colonii germane foarte prospere și o colonie evrească. Ploile periodice ce cad aci fac din solul nisipos un pământ de o mare fertilitate. Chiar când nu plouă, se poate cu înlesnire obține apa, săpând solul la o mică adâncime. De altfel, sunt și irigații rudimentare cari cu ajutorul unor puțuri de grădinarie, alimentează în mod abundent câmpiile când acestea sunt arse de soare.

Se știe că în timpurile cele mai vechi Saronului era considerat ca un paradis pământesc prin care curgeau râuri de lapte și miere.

Isaia profetul, cântând viitoarea glorie a lui Mesia, compară Saronul cu Libanul și Carmelul:

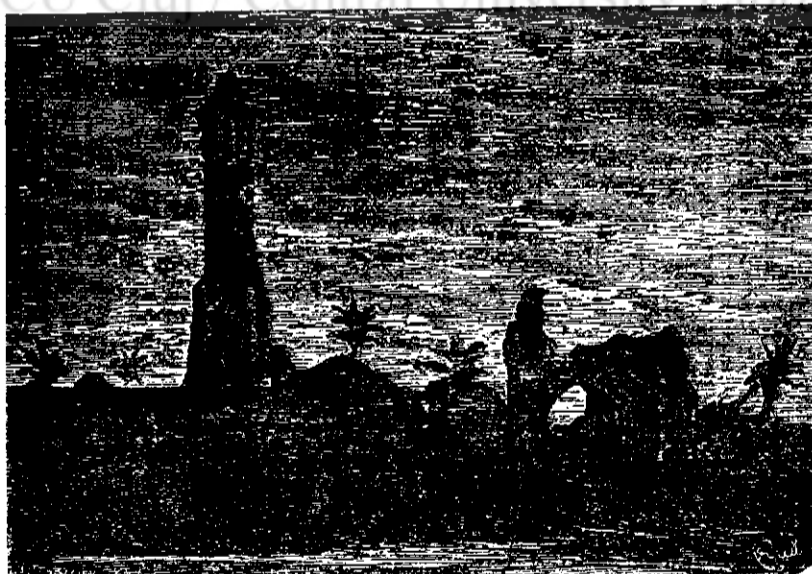
*„Va înflori și se va veseli.
Da, se va veseli și va înflori ca
roza
Da-se-va la mărirea Libanului,
Măreția Carmelului și a Saronu-
lui”.*

Iar în *Cântarea cântărilor*, astfel strigă mirele după mireasa lui:

*„Roza Saronului
Crimul văilor sunt eu”.*

În jurul lafeei nu sunt numai grădini cu pomi roditori ci și întinse livezi cu tot felul de legume precum și flori din belșug. Adesea se văd pe același arbore fructe coapte alături de flori abia mijinde.

Și câmpia Saronului se întinde la infinit cu pământul nisipos și roșiatic care străluce sub cerul limpede și lumina ce cade în torente abundente din văzduh.

Lidde

Se văd, pe alocuri, arabi răzleți ocupându-se pacinic cu munca câmpului. Unii ară cu boi, alții cu cai și boi. Am văzut și un plug tras de un cal, un boi și o cămilă. Cămila mergea dinainte. Nimic mai delicios decât acest grup hibrid de animale muncind laolaltă pentru binele agriculturii, în cea mai deplină armonie.

Tot în câmpul Saronului, Samson a dat foc grânelor filistenilor, cu ajutorul celor trei sute de vulpi cărora le legase de cozi făclii aprinse.

IX

Intre Iaffa și Ierusalim

Până acum doisprezece ani, drumul dela Iaffa la Ierusalim era o chestie, deoarece neexisten-

tând cale ferată, pelerinii erau nevoiți să facă drumul fie cu diligența, fie călare.

Drumul, făcut în asemenea condiții, dura o zi întreagă și era obositor, terenul fiind extrem de accidentat.

În 1912, înființându-se o linie ferată, drumul Iaffa-Ierusalim e foarte comod acum și se face în patru ore maximum.

Până la Bab-el-Vadi (Poarta-Văci) trenul trece prin câmpii fertile și pe lângă grădini de portocali, de o rară frumusețe.

Bab-el-Vadi e situat la jumătatea drumului dintre Iaffa și Ierusalim. De aci intrăm în munții Iudeei, astfel încât aspectul drumului se schimbă cu totul. Terenul devine deodată stâncos, arid, și trenul, înaintează prin mijlocul a două șiruri de munți, ocolind râpe adânci și făcând curbe la fiecare moment. Priveștea e sălbatecă, dar plină, în același timp, de mult pitoresc.

Prima stație importantă e Lydda sau Ludd care deservește orașelul istoric cu același nume.

Lydda are vre-o 7.000 locuitori, musulmani și greci. Orașelul acesta, ca și Ramle și alte localități din împrejurimi a devenit pe vremuri teatrul celor mai

ghe. Se crede chiar că Sf. Gheorghe s'ar fi născut în Lydda.

În 1871, patriarhul grecesc din Ierusalim a construit o biserică servindu-se în parte de materialul vechii biserici. Pe o parte însă a locului unde a fost pe vremuri vechea catedrală se află acum o moschee.

În Lydda apostolul Petre a vindecat pe paralyticul Enea. În 414 s'a ținut în Lydda un consiliu bisericesc pentru judecarea ereticului Pelaj care tăgăduia păcatul primitiv. Tot aci, prin veacul al V-lea, funcționa o școală de rabinii. Toate acestea denotă importanța pe care Lydda o avea pe vremuri.

Gara e fixată de lume. Numeroși vânzători ambulanti ne oferă portocale, limonazi și prăjituri. În mulțimea aceasta îmi atrage atenția numărul cel mare al celor ce suferă de ochi și aflu că zece la sută din locuitorii acestui oraș sunt chiori, iar cinci la sută orbi.

Ramle, ceva mai mare ca Lydda, e locuită de musulmani și greci. Orașul se află la câțiva kilometri de gară. De departe se zăresc mai multe minarete, turle de biserici și mai ales celebrul turn pătrat de pe înălțimea căruia se vede Mediterana, câmpia Saronului și munții Iudeei.

Turnului din Ramle i se mai zice și Moschea Albă. Aci s'au descoperit numeroase cripte despre cari musulmanii susțin că sunt mormintele celor 40 de tovarăși ai lui Mohamet, iar creștinii că sunt ale celor 40 de martiri sau mucenici. De aceea, creștinii din partea locului dau turnului din Ramle denumirea de Turnul celor 40 de mucenici.

Ramle, ca și Lydda e un oraș foarte vechi. Unii susțin că ar fi vechiul Arimatia, patria lui Iosef din Arimatia, care și-a cedat mormântul săpat pentru dânsul, lui Isus.

Orașul, murdar, dărăpănat e înconjurat de bogate plantații de portocali și măslini. Palmierul, deasemenea, e foarte abundent pe aci. Ca și Lydda, orașul acesta a avut multe de suferit din cauza invaziilor. În 1099, cruciații, intrând în Ramle au găsit orașul pustiu, deoarece toți locuitorii își parăsiseră căminurile.

Pe lângă numeroase moschee foarte vechi, la Ramle se mai află o mănăstire grecească, una armenească și alta catolică.

Gara și aci e un furnicar de lume impestriată. Un tânăr arab, zărind cocarda tricoloră pe care tovarășul meu o purta la butonieră, întrebă carei țări aparțin culorile acelea.

— România, îi zic.

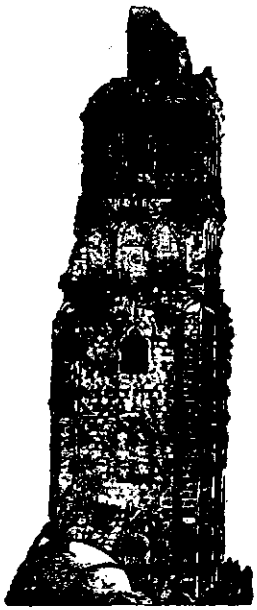
Intr'o franțuzească strică, arabul ne făcu să pricepem că a-

crâncene războaie. Lydda a fost în mai multe rânduri ruinat de romani, persi, mongoli și egipteni. Sub dominațiunea romană, orașelului acestuia i se zicea Diospolis, adică orașul lui Tezeu. Mai târziu, însă, venind arabii i-au dat numele de Lydda.

Aci sunt de remarcat ruinele bisericii Sf. Gheorghe. Catedrala aceasta a fost dărămată în veacul VII de persi, apoi, în 1010, de arabii și a treia oară la sosirea cruciaților. Aceștia reconstruieră biserica, care însă fu distrusă în 1191 de Saladin.

De atunci, biserica e în ruine. Pelerinii greci, mergând la Ierusalim, obișnuiesc să se oprească o clipă la Lydda spre a se ruga pe ruinele acestei biserici, despre care se crede că cuprinde osemintele Sfântului Gheor-

vea cunoștință despre această țară, situată la Dunăre, lângă Bulgaria și care a impus pacea popoarelor balcanice. Arabul mai știe că la București s'a ținut congresul păcef.

Turnul din Ramle

— Bravo rumeno, încheiă arabul cu un surâs sincer care îi da prilej să-și exprime pe deoparte admirația pentru poporul românesc, iar pe de altă să-și arate dinții albi ca zăpada.

Dela Iaffa la Ierusalim e o distanță de 87 kilometri.

La fiecare kilometru dai de o amintire biblică. Astfel, la kilometrul 37 se vede colonia evreiască Tiran, în apropierea căreia se află Ekron. Filistenii cari luaseră dela israeliții chivotul lui D-zeu, văzând câte pacoste cad asupra lor, din cauza acestui sacrilegiu, fură siliți să trimită chivotul, cu mari onoruri, înapoi la Ekron.

La kilometrul 37, trenul trece peste un pod de fier. În apropiere se întinde valea Sorek, unde locuia Dalila, iubita lui Samson. Aci, frumoasa Dalila a trădat pe Samson. Colosul care se lupta cu lei și răpusesese mii de vieți cu o simplă falcă de asin, nu putu să reziste rugămintilor inăfamei, căreia îi destăinuia secretul puterii sale. Aceasta dovedește că în toate vremurile sexul cel slab a fost cel mai tare. În ce privește pe Samson, se știe că filistenii i-au scobit ochii și l-au aruncat în temniță să învâртеască rășnița.

Pe la kilometrul 79 se vede, pe o înălțime, satul Malha, despre care se crede că ar fi locul unde David a dus o efiă cu grăunte prăjite și zece pâini pentru frații săi Eliab, Abinadab și Șamma, cari erau în tabăra regelui Saul, precum și zece casuri comandantului armatei.

Ceva mai sus, se întinde localitatea Vadi-el-Vard (Valea trandafirilor). Tot pe aci este câmpul războaielor victorioase purtate de David contra filistenilor.

Mai departe, și anume la ki-

lometrul 83 se vede pe o înălțime localitatea Katamun. Aci, se zice că a trăit și a murit Bătrânul Simeon, care a avut marea consolare de a vedea născându-și Isus și care, strângând pruncul în brațe a rostit celebrele cuvinte: „Și acum sloboade, Dumnezeu, pe robul tău, căci ochii mei văzură mântuirea Israelului”.

Mai sunt câteva momente și ajungem la ținta călătoriei noastre.

De departe se și văd înălțimile orașului sfânt. Câteva turle scilipesc în bătaia razelor soarelui ce apune. Ne atrage deosebita luare aminte frumoasa mănăstire rusească cu cele cinci turnuri, spitalul de leproși, colonia germană așezată în preajma Ierusalimului, cu căsuțele-i cochete, mănăstirea Sf. Ilie a grecilor, vila patriarhului grec, etc.

În fine, trenul nostru se oprește în gara Ierusalim. O gară construită de piatră care seamănă cu orice altă gară. Peronul e plin de lume. Sunt de față și elevele unei școli evreiești venite să primească cu flori și cântece pe directoarea care se întorcea din concediu.

Dragomanii otelurilor și hamaliile fac un zgomot asurzitor. Străbatem cu mare greutate mulțimea și ne suim într-o birje ce ne duce în oraș.

Piața Ierusalimului și Turnul lui David

E cu neputință ca, intrând în Ierusalim, să nu-ți simți sufletul pătruns de oarecare emoție.

Gândul că te afli lângă mormântul Mântuitorului, în apropiere de Golgota, de muntele Măslinilor, de grădina Getsemani și că pășești pe pământul pe care a trăit și a pățimit Isus, te turbură. Ai vrea să zbori, să vezi mai repede locurile acelea sacre, al căror nume se află adânc tipărit în sufletu-ți, din cea mai fragedă copilărie. În momentul acela trec pe dinaintea ochilor mei toate paginile evangheliei. Văd pe Mântuitorul intrând triumfal în cetatea Sfântă, prin poarta aurită, în mijlocul cântărilor și osanalelor

mulțimei fanatizate. Preceptele lui îmi sună în urechi. Îmi amintesc de persecuțiile ce le-a îndurat acela care a propovăduit iubirea și văd pe Isus urcând Calvarul cu crucea în spinare, cu coroana de spinii pe fruntea-i sângerândă, urmat de jalea celor cari l'au iubit și l'au ascultat. Câte amintiri nu deșteaptă în mine pământul acesta pe care calc. Și toate locurile acelea le voi vedea îndată. Caut să ghicesc mai dinainte impresiile ce le voi avea. Imposibil. Îmi continuai drumul ca prin vis.

Mergem, mai întâi, pe un drum cuprins între două coline, apoi eșim la șes, înaintând dealungul văii Hinnom și al vastului rezervorului, Birket-es-Sultan. La dreapta drumului se vede clinica oftalmică englezească, iar în stânga, dincolo de vale, mai multe vile moderne de toată frumusețea. Trecând pe lângă vechile ziduri ale Ierusalimului, suim o pantă ușoară și ieșim într-o stradă bine aliniată, cu două șiruri de case cu etaj și cu magazine dedesubt. Spun drept, că eram cam desilusionat. Mă așteptam să găsesc în Ierusalim altceva decât străzi alinate și case europenești. Așteptarea mea, însă, nu fu de lungă durată, căci, intrând pe poarta Iaffei, mă găsi în coasta turnului lui David. Era o piață strâmtă și neregulată pe care se deschideau

rează bunvenit și le spală picioarele.

Apoi, pelerinii își scot diplomele de *hagialac* în schimbul unei donațiuni benevole. Diplomele sunt tipărite în diferite limbi. Fiecăruși pelerin i se dă diploma în limba națiunii căreia aparține.

Noi însă nu ne-am ținut de această regulă. Așa încât, prima întrebare ce am pus-o ghidului a fost:

— Unde este Sfântul Mormânt?

— În biserica Sfântului Mormânt.

— E departe de aci?

— Nu; câteva minute.

Era pe la orele 7 și se insera se deabinelea.

— Se poate vizita acum? întreb, din nou, pe ghid.

— Cum nu; biserica e deschisă până la orele 8; putem face o vizită sumară, rămânând ca să vizităm biserica, în detaliu, altădată.

La noi s'a scris prea puțin despre Ierusalim. Mulți dintr'ăi noștri cred că mormântul lui Isus se află pe câmp deschis și că Golgota e un munte sterp, pustiu, pe care te poți urca pe cărările croite de pelerinii.

Or, lucrurile stau cu totul altfel. Atât mormântul cât și Golgota și alte locuri sacre, despre cari vom vorbi mai departe, sunt cuprinse sub bolțile uriașe ale unei vaste biserici care se numește Biserica Sfântului Mormânt.

De și destul de obosit, mai ales după furtuna depe Mediterana și pătania dela Iaffa, puterăm rezista dorinței ce o aveam de a vedea Mormântul imediat.

Ieșirăm deci din otel, eu și prietenul Cornică Angelescu și, conduși de ghid, ne îndreptarăm spre Biserica Sfântului Mormânt.

Trecând piața din fața turnului lui David, ne angajarăm într-o ulicioară care cobora în vale. De ambele părți erau înșirate prăvălioare unde se vindeau zarzavaturii, apoi, băcăniile, măcelării, etc.

Drumul era extrem de populat, așa încât, abia puteam răzbi prin mulțimea care venea spre oraș.

— Cum se numește strada aceasta? întreb pe ghid.

— Drumul lui David.

Cotim la stânga și trecem printr'o ulicioară lungă, dar tot atât de strâmtă. Pe această stradă sunt înșirate prăvălioare unde se vând obiecte de Ierusalim: cruciulițe, icoane, mățăni, tămăie, lumânări, și iad mătnei și cruciulițe.

(Va urma).

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

Intr-o seară ajunse la o casă dărăpănată, și fiind încă multe leghe până la Viena, iar puterile fiindu-i cam sleite, el fu nevoit să ceară adăpost.

„Fu primit de al casei, prânzira împreună și apoi îl așezară pe jetul tatălui familiei lângă sobă.

„Când se isprăvi cina, stăpânul deschise un piano vechi și fiecare din cei trei fii ai săi își luară instrumentele; mama și fiica erau încă prinse cu gospodăria.

„Tatăl dădu primele note și toți patru începură deodată cu acel geniu înăscut pentru muzică, pe care numai germanii îl au. Se părea că le plăcea ceia ce cântau, căci se dăduseră cu tot sufletul la aceasta, iar cele două femei își lăsară gospodăria pentru a asculta, și de pe figurile lor se ghicea că sunt pătrunși de ceia ce se cânta.

„Aceasta era tot ce putu să-și dea seama Beethoven, căci fiind surd nu putea auzi nici o notă; numai după fețele lor el putea citi și după mișcările lor putu să-și dea seama că aceștia simțeau, ceia ce cântau și se gândea că acești oameni sunt cu mult mai presus decât cântăreții italieni, adevărate mașini cântătoare.

„Când isprăvi, își strânseră mâinile cu căldură, ca spre a-și comunica unul altuia simțirile de fericire ce încercaseră, și fiica se aruncă plângând în brațele mamei sale.

„Apoi părăură a se sfătui și își reluă instrumentele. Reîncepeau; de data asta înălțarea lor era în culmea ei; privirile le erau umede și strălucitoare.

„Prietenii, le zise Beethoven, sunt foarte nenorociți că nu pot lua parte la plăcerile ce le simțiți; și eu iubesc muzica; dar vă veti fi dat seamă că nu am auzit nimic din cauza surzeniei.

„Dați-mi voe să citesc această muzică care vă face să simțiți atât de dulci fiori.

„El luă caetul, și ochii i se adânciră, respirația i se oprî și începu a plânge, lăsând să-i cadă caetul jos.

„Ceia ce căutau țărani accia, ceia ce îl încântase atâta era *allegretto* al simfoniei în la de Beethoven.

„Toată familia se strânse împrejurul lui, arătându-i prin semne mirarea.

„Câtva timp încă el nu putu vorbi, apoi le zise: „Eu sunt Beethoven“.

„Atunci țărani își scoaseră pălăriile cu un respect tăcut, îi strânseră și-i sărutară mâinile, dându-și seamă poate că omul ce era printre ei, era mai mult decât un rege.

„Și el îl priveau pentru a-și întipări în minte chipul lui și a descoperi pe fruntea lui urma geniului, care-l incununa cu o frumoasă aureolă.

„Beethoven le întinse brațele și el îl îmbrățișară cu toții, tatăl, mama, fiica și cei trei frați“.

„Apoi dintr-o săritură se așeză la pian, făcu semn celor trei frați să-și reia instrumentele, și el cântă însuși acest cap de operă. Nici o dată o cântare n'a fost mai frumoasă și mai bine cântată.

„Când el isprăviră, Beethoven rămase la pian și improviza cânturi de fericire, de mulțumire cerească, cum nu compusese încă în viața lui.

„Așa se scurse o parte din noapte, ascultându-l.

„Erau ultimele accente.

„Seful familiei îi dădu patul lui; dar pe noapte Beethoven a-vo friguri; simți nevoia să iasă la aer; eși desculț pe câmp. Natura era toată în cânturi; vântul făcea să suere frunzișurile sau răsturna tot și rupea totul în drumul lui. Beethoven rămase mult timp afară. Când intră era

înghețat. Trimiseră la Viena după un doctor; se declarase o pneumonie. Cu toate îngrijirile, după două zile, doctorul spuse că Beethoven va muri.

„Și în adevăr în fiecare clipă viața îl părăsea.

Cum horcăia el în pat, un om intră: Era Humel, Humel vechiul, singurul lui prieten. Aflase de boala lui Beethoven; îi aducea îngrijiri și bani, dar era prea târziu.

Beethoven nu mai vorbea; o privire de recunoștință fu tot ce mai putu adresa lui Hummel.

„Hummel se plecă asupra lui și cu ajutorul cornetului acestic, prin mijlocul căruia Beethoven auzea cuvintele rostite cu glas tare, îi vorbi de durerea ce simțea că-l vedea în așa stare.

„Beethoven păru că se înviează ochii îi străluciră, și zise:

„Nu-i așa Hummel, că aveam talent?

„Acestea fură ultimele-i cuvinte; ochii îi rămăseră fixi, gura îi se cască și viața îl părăsi.

„L'am înmormântat în cimitirul de la Dublin.

CXXI

Această grijă neînțeleasă ce o simțeam, Suzano, era o presimțire. Eduard mă părăsește; s'a putut neomenos cu mine.

Mi-a destăinuit un secret ce mi' ascunsese mult timp, adică că e ruinat cu totul; speculațiunii nereușite și nefolositoare (căci puținul ce îl avea și cu ce îl mai adusesem eu ne ajungea să ducem un trai destul de bun) l'au aruncat în situația asta, din care îl e peste puțință să mai iasă.

Mi-a spus că a împrumutat de la bărbatul tău și de la Stefan sume mari, pe care îi e cu nepuțință să le plătească și că, de altfel are și alți creditorii cari cer o plată imediată.

Al crede, Suzano, că departe, de a avea milă de suferințele mele, când am aflat atât de neașteptata noutate, el a avut răutatea josnică să-mi spună că eu sunt cauza ruinei lui, cu cheltuielile mele și că de n'ar fi luat o fată săracă el nu ar fi ajuns aci?

„Și tu știi, dragă, dacă eu sunt o cheltuitoare sau dacă vre-o dată nu m'am conformat sfaturilor tale.

Sunt foarte tristă, Suzano, căci nu știu ce o să facă și ceea ce mă neliniștește mai mult este soarta copilului meu.

Crede-mă, Suzano, că nu mi' ar, păsa de schimbarea soartei dacă bărbatul meu s'ar purta altfel.

CXXII

Încă o scenă, Suzano; vrea să mă părăsească, să fugă să mă lase cu copilul. M'am aruncat în genunchi și cu toate rugmintele mele, a plecat, mi-a spus că se va reîntoarce peste trei ceasuri; au trecut trei ceasuri și el nu s'a reîntors; nu mai se întoarce.

De erî, încă mi-am rătăcit viața; iat-o pierdută această fericire căreia îi jertfiseam o dragoste așa de curată și de adevărată, fericirea și viața lui Stefan, și poate și pe a mea căci îl iubeam, Suzano, și care nu ar fi meritat mai mult dragostea ca el?

Toată lumea îl iubește și-l cinstește și numai eu, eu, căreia el îi dăduse întregă lui viață, în schimb pentru atâta dragoste, l'ama adăpat cu dureri, pe care le înțeleg mai bine acum în nenorocire.

Îți scriu, Suzano, căci trebuie să-mi revărs durerea într-o inimă prietenă, și nu te-am de căt pe tine în lume.

CXXIII

Cum se face Suzano că tu nu îmi răspunzi? Ești bolnavă sau mai ești încă departe de mine?

Treburile bărbatului tău te-am dus în cealaltă parte a Germaniei, sau poate afară din Germania.

Tremur la gândul depărtărilor tale, căci voi fi în curând singură și părăsită și voi avea nevoie multă de tine.

Afacerile lui Eduard s'au întors în așa fel că a fost încă o dată nevoit să se împrumute la Stefan. Și Stefan a fost așa de bun că a plătit aproape toate datorile.

Acum câteva zile i-a spus lui Eduard:

— Asta nu e totul, trebuie să-ți refaci averea; Electorul are nevoie de un om îndemănat pe-ntre o misiune comercială; o să mă duc la reședința să stăruiesc să-ți-o dea ție.

După opt zile a sosit un plic pecetluit cu negru cu o pecete pe care altă dată i-o dădusem eu, picul avea într'ânsul deslușiri pentru Eduard.

Iu știu de ce, Suzano, vederea acestei peceti mă emoționează foarte mult. De când îl revăd pe Stefan am observat că el se servește totdeauna de ceară neagră, și această pecete, îmi amintesc cu ce ocazie i-am dat-o: era rănit, făcuse o bună bucată de drum pentru a veni să mă vadă puțin în grădina tatălui meu; eu nu mă putui cobori dar îi asvârlii o scrisoare înfășurată în această pecete pentru ca nu cumva vântul să o ia.

Nu știu dacă vrea prin aceasta să mă mustre, sau să-mi arate ce mult a suferit, sau cât bine m' a făcut; dar, ori care i-ar fi fost gândul, muștrarea mi-a intrat de mult în inimă.

Eduard nu mă poate lua cu el; pleacă peste o lună. Peste cinci săptămâni voi fi lângă tine; căci voi aștepta lângă tine reîntoarcerea lui.

Ai milă, Suzano și răspunde-mi cât mai neîntârziat.

(Va urma)

Pentru ori-ce reclamațiune sau schimbări de adrese, d-nii abonai sunt rugai a atasa și una din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar“, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

A apărut:

REGINA NOASTRA

Cu prilejul aniversării de 70 ani a M. S. Regina Elisabeta a României

DE

V. MESTUGEAN

Un elegant volum cu coperta colorată cuprinzând întreaga viață a grațioasei noastre Soverane.

Un capitol special e consacrat operei literare a Carmen Sylvei.

267 pagini, 50 ilustrații în text, reprezentând pe Regina la diferite epoci.

PREȚUL 1 LEU

La toate librăriile și la Administrația ziarului „Universul“.

Nevralgii Migrenă
DURERI DE CAP, DURERILE DE DINȚI

cele mai tari, mai ales nevralgice,

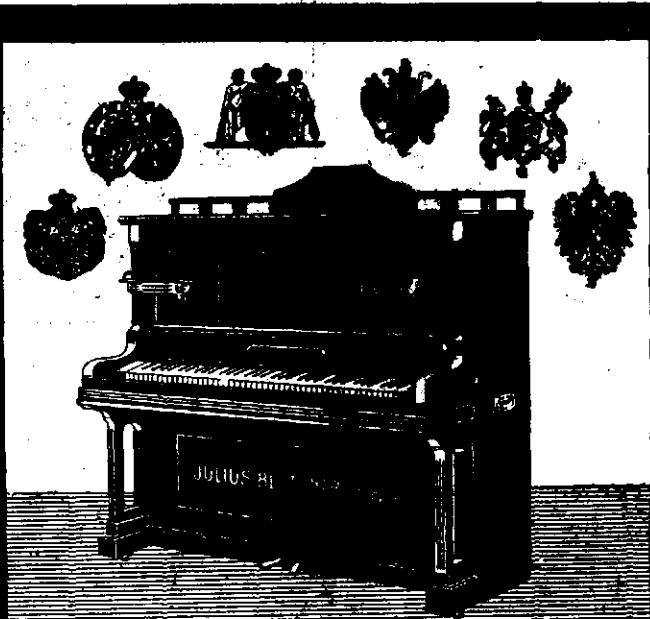
precum și orice dureri provenite din răceală, sunt combătute cu

PASTILELE NEURALGINE JURIST

Un flacon Lei 2.50, o doză 50 bani.

N.B. — Onor. public e rugat a cere ambalajul original aci arătat.

CREMA PUDRA SAPUN **FLORA** POMADA Capilogen (Apă de păr)

STEINWAY & SONS-NEWYORK JULIUS BLÜTHNER-LEIPZIG SCHIEDMAYER UND SÖHNE ADICA SCHIEDMAYER SI FII

PLEYEL-PARIS FEURICH FÖRSTER GÖRS & KALMANN, SEILER, GRAND, ETC ETC

N. MISCHONZNIKY

FURNISOR AL CURȚEI REGALE

BUCUREȘTI—STRADA COLȚEI N. 7

VÂNZARE ȘI ÎN RATE